

ENON-TE-KI-Ö

KIERTÄVÄ
LASTENKULTTUURIKESKUS
KATTILA

MUO-NI-O

TAIDETTA TUNTUREILLE 2022-23

KO-LA-RI

KIT-TI-LÄ

LEADER

Tunturi-Lappi

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahoitus:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

TAIDETTA TUNTUREILLE -HANKE 2022-2023

LOPPURAPORTTI

SISÄLTÖ

1 TAIDETTA TUNTUREILLE -HANKE LYHYESTI	2
2 RAPORTTI	2
2.1 Hankkeen tavoitteet	2
2.2 Toteutus	2
2.2.1 Toimenpiteet	2
2.2.2 Aikataulu	4
2.2.3 Resurssit	5
2.2.4 Toteutuksen organisaatio	5
2.2.5 Kustannukset ja rahoitus	5
2.2.6 Raportointi ja seuranta	5
2.2.7 Riskit	5
2.3 Yhteistyökumppanit	6
2.3.1 Kiertävät esitykset ja työpajat	7
2.3.2 Yhteistyö kuntien ja kansalaisopistojen kanssa	7
2.3.3 Päiväkotien taidekohtauttamiset	7
2.3.4 Koulut	7
2.3.5 Kirjastoautoyhteistyö	8
2.3.6 Nuorten tapahtumat	8
2.4 Tulokset ja vaikutukset	9
2.4.1 Saavutettavuus	9
2.4.2 osallisuus	9
2.4.3 Kumppanuus	9
3 HANKKEEN TULOKSET	10
4 ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI	11
1 Saavutettavuus	11
2 osallisuus	11
3 Kumppanuus	11
Kuntakohtaiset suunnitelmat jatkotoimenpiteistä	11
5 TULEVAISUUDEN VISIOITA	12
HANKKEEN AIKANA TOTEUTETTUJA TYÖPAJOJA JA ESITYKSIÄ	13
KATTILA LYHYESTI	15

1 TAIDETTA TUNTUREILLE -HANKE LYHYESTI

TOTEUTTAJA: Kiertävä Lastenkulttuurikeskus Kattila ry

HANKKEEN NIMI JA HANKETUNNUS: Taidetta tuntureille - 184597

YHTEENVETO HANKKEESTA

Taidetta Tuntureille-hanke toteutettiin ajalla 1.1.2022-29.4.2023. Hankkeessa olivat mukana kaikki Tunturi-Lapin neljä kuntaa Kittilä, Kolari, Muonio ja Enontekiö. Hankkeessa toteutettiin 55 esitystä, työpajaa ja kohtaamista. Hanke kosketti yli 1000 osallistujaa. Osallistujissa oli päivä-koti-ikäisiä, lapsia, nuoria, aikuisia ja ikäihmisiä. Talkootyötunteja kerättiin vain tapahtumista, missä oli aikuisia mukana ja niitä kertyi 570,5 h.

Hankkeessa kehitettiin ja testattiin tapoja lisätä lasten ja nuorten kulttuurin saatavuutta alueella. Kulttuuri- ja kuntatoimijoiden kanssa keskusteltiin ja löydettiin eri alueille sopivia tapoja tukea taidekasvatussisältöjen kiertämistä alueella ja lasten ja nuorten harrastamista. Lasten ja nuorten osallisuutta vahvistettiin työpajoissa ja heidän toiveitaan kuultiin. Perheet olivat mukana työpajoissa, joissa tekemisen, taiteen ja kulttuurin lomassa haastateltiin sekä vanhempia että lapsia. Paikallisiin yhdistyksiin ja kulttuuritoimijoihin tutustuttiin hankkeen aikana.

2 RAPORTTI

2.1 HANKKEEN TAVOITTEET

Taidetta tuntureilla hankkeen tavoitteena oli kehittää Tunturi-Lapin alueen keskusten ja kylien lasten- ja nuortenkulttuurin saavutettavuutta. Hankkeen avulla vahvistettiin lasten- ja nuortenkulttuurin osallisuutta ja taiteen harrastamista Tunturi-Lapin alueella. Hankkeen aikana tehtiin toimenpidesuunnitelma tuleville vuosille eri alueiden kehittämisestä, tämä suunnitelma löytyy jäljempänä osana tätä hankeraporttia.

2.2 TOTEUTUS

2.2.1 TOIMENPITEET

ENSIMMÄINEN TOIMENPIDE: SAAVUTETTAVUUS

Yhteistyötä tehtiin muiden kehittämishankkeiden kanssa. Se lisäsi jo hankkeen aikana saavutettavuutta; yhteistyö eri toimijoiden kesken auttoi kaikkia saamaan tapahtumille kohdennetun tiedotuksen ja lisäsi kävijöiden määrää tapahtumissa. Esimerkiksi Hetassa yhdistyivät kesäkuun alussa kolmen eri hankkeen toimijat, kun Enontekiön kotiseutumuseolla tavattiin kylien kehittämishankkeen työntekijöitä. Tapaamisessa mietittiin taiteen ja kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta alueella. Näiden keskustelujen tuloksena toteutettiin Kilpisjärvellä yhteistyössä tapahtuma, jossa keskusteltiin sekä lastenkulttuurin saavutettavuudesta ja tarpeista että kilpisjärveläisyydestä ja Kilpisjärven resursseista siellä asuvien näkökulmasta.

TOINEN TOIMENPIDE: OSALLISUUS

Freelancer-taustaisten taidekasvattajien kiinnittäminen hankkeeseen oli odotettua vaikeampaa. Ennakointiaikaa olisi tarvittu enemmän. Haasteena oli saada kiinnitettyä taiteilijoita ja taidekasvattajia halutuille ajoille. Keväällä monen kalenteri oli täynnä, joten toimintoja siirtyi syksylle. Toisaalta kuntavierailujen aikana ei varsinaisesti löytynyt ”piilossa” olevia taidekasvattajia. Heitä on vielä harvemmassa kuin olimme ajatelleet. Ammattitaitoisten taidekasvattajien määrä on hälyttävän pieni ja heistäkin suurin osa on joko kiinni muissa töissä tai he olivat muuten estyneitä osallistumaan hankkeeseen. Huomioitavaa on, että harrastajataustalla taidetta tekeviä ja ohjaajina toimivia on jonkin verran ja heidän toimintansa ymmärretään helposti ammattilaisia vastaavaksi.

Hankkeeseen osallistuneet taide- ja kulttuurikasvattajat olivat tyytyväisiä saadessaan työskennellä Tunturi-Lapin alueella. Hankkeeseen osallistuneiden taiteilijoiden ja kasvattajien sisällöt olivat kaivattuja ja sopivat hyvin kuntia kiertävään hankkeeseen.

KOLMAS TOIMENPIDE: KUMPPANUUS

Alkuvuoden 2022 aikana kartoitettiin alueen toimijoita, käytiin tutustumassa ja esittelemässä hanketta kaikissa alueen kunnissa. Vastaanotto oli kiinnostunutta ja myötämielistä. Kuntien kirjastojen, kotiseutumuseoiden ja muiden kulttuuritoimijoiden kanssa pidettiin suunnittelu-palavereita, joissa sovittiin tapahtumia ja työpajoja syksylle. Tapaamisissa tuli esille selkeitä toiveita ja parannusehdotuksia kuntien puolelta. Alkuun arveltiin, että MLL:n paikallistoimijoiden kanssa yhteistyö olisi helppoa ja tämä pitikin paikkansa. Saimme arvokasta tietoa kylissä asuvien kuntalaisten ajatuksista liittyen taiteen ja kulttuurin saatavuuteen ja kylien tilaresursseihin. Kuntavierailujen yhteydessä pidettiin myös työpajoja päiväkodeille, jotka osoittautuivat erityisen kaivatuiksi.

Elina Alatörmänen ja Tiina Puljujärvi esiintymässä ja pitämässä työpajaa Kilpijärven tapahtumassa.

2.2.2 AIKATAULU

HANKKEEN ALOITUS

Kittilän kunnan kanssa järjestyi laina, joka mahdollisti hankkeen tekemisen. Prosessi ei ollut vaikea. Rahoituksen järjestelyihin liittyvät asiat ja päätösten odottelu hidastivat hankkeen aloitusta. Siihen osaamme varautua tulevaisuudessa paremmin. Yhdistys muutti käytäntöjään vastaamaan hankkeen vaatimuksia. Yhdistys vaihtoi pankin ja tilitoimiston kanssa tehtiin kustannuspaikat Kattilan eri toiminnoille ja lisäksi otettiin käyttöön Procountor-ohjelma. Sisäisen tiedottamisen avuksi otettiin käyttöön Trello -ohjelmisto. Sen käytön oppimiseen meni aikaa, mutta työkalu osoittautui hankkeen kannalta erityisen hyväksi. Yhdistyksen toiminta kehittyi näin hankkeen tuomien vaatimusten myötä.

HANKKEEN TAPAHTUMAT

Heinäkuussa 2022 Kattila aloitti työpajojen ja esitysten viemisen kuntiin. Ensimmäisenä vierailtiin Enontekiön kotiseutumuseolla sekä Kolarin kirjastolla, missä toteutettiin Mitä Ötö-osallistava musiikkiesitys sekä ötökkä-aiheinen kuvataidetyöpaja. Suurin osa hankkeen kiertueista, tapahtumista ja työpajoista tehtiin kuitenkin syksyn 2022 aikana. Tämä johtui osin siitä, että kuntien oli helpompaa ottaa syksyille toimintoja, sekä jo aiemmin mainitut paikallisten tekijöiden vähyys ja kalenterointiongelmien. Alunperin oli tarkoitus saada tehtyä koko hanke vuoden 2022 aikana, mutta se osoittautui mahdottomaksi hitaan alun takia. Joissakin kunnissa esitykset ja työpajat kytkettiin kunnan omien tapahtumien yhteyteen, esim. Enontekiön kotiseutupäivät, Enontekiön Väärtipäivät, Kittilän Staalon festit tai Kittilän Vesaisten pikkujoulut. Kotiseutumuseoiden ja kyläpirttien lisäksi työpajoja järjestettiin mm. päiväkodeissa ja kirjastoissa. Hankkeen aikana toteutettiin mm. osallistavia musiikkiesityksiä, nukketeatteri- ja sirkusesityksiä sekä kuvataide- sirkus- ja tanssityöpajoja. Tarkempia kuvauksia työpajojen sisällöistä löytyy hankeraportin lopusta.

HANKE JATKUI 2023 KEVÄÄLLE

Keväällä 2023 toteutettiin toivottu Teatteri Liikituksen nukketeatterikiertue Äkäslompoloon, Ylläsjärvelle, Kolarin ja Muonioon. Hankkeen loppuun liittyvä kerätyn materiaalin läpikäyminen, haastattelut, loppuraportin teko ja maksatukseen liittyvä työ tehtiin kevätkaudella. Tilinpäätöstä jouduttiin odottelemaan, joten lopulta huhtikuussa loppuun viety hanke saatiin maksatukseen vasta elokuussa.

Cirque Salmenahon esitys- ja työpaja olivat pidettyjä. Uusia kiertueita Lappiin on suunnitteilla. Lappilaislähtöisten esiintyjien ja taidekasvattajien paluumuuton ehtona on työmahdollisuuksien parantuminen.

2.2.3 RESURSSIT

Lapissa jo toimivat aktiiviset freelance-kulttuurityöntekijät ovat keränneet vuosien varrella työkokonaisuuksia eri työnantajilta. Kun lappilaisia ammattilaisia haluttiin palkata, täytyi heidät tästä syystä palkata osa-aikaisina ja/tai keikkatöihin.

2.2.4 TOTEUTUKSEN ORGANISAATIO

Taidetta tuntureille -hankkeessa työskentelivät vuoden 2022 alusta Mette Ylikorva ja Mari Oikarinen, Pia Kallinen ja Paula Ojanperä. Hankkeen sisällöstä ovat vastanneet Mette Ylikorva ja Mari Oikarinen. Syyskaudella 2023 kuntayhteistyön tiivistämisessä ja hankkeen tulosten ja jatkosuunnittelun kehittämisessä oli töissä Henna Leisiö syyskuusta joulukuun loppuun. Hankkeen taloushallintoa hoiti Pia Kallinen ja hankkeen tiedotuksesta vastasi Paula Ojanperä. Tapahtumien työpajoja oli pitämässä monitaiteinen joukko taide- ja kulttuurikasvattajia sekä taiteilijoita keikkaluontoisesti, joiden esihenkilönä toimi Mette Ylikorva.

2.2.5 KUSTANNUKSET JA RAHOITUS

Kustannukset muodostuivat suurimmaksi osaksi hankkeen työntekijöiden palkoista ja matkakuluista. Omaa rahoitusta käytettiin hieman enemmän kuin oltiin suunniteltu, koska mm. matkakustannukset kallistuivat. Talkootöiden kertymisen tavoite saavutettiin.

2.2.6 RAPORTOINTI JA SEURANTA

Hankkeella oli ohjausryhmä, joka ohjasi ja arvioi toiminnan vaikuttavuutta kokoontumalla hankkeen aikana kahdesti. Hankkeen toimintaa arvioitiin osallistujien antaman palautteen perusteella ja kuntien kulttuuritoimijoiden kanssa käytyjen keskusteluiden yhteydessä.

Ohjausryhmän jäseniä olivat Kittilän kuntaa edustava kehittämisasiantuntija Katja Kaunismaa, Tunturi-Lapin Leaderin toiminnanjohtaja Ella-Noora Kauppinen, Muonion kuntaa edustava hyvinvointikoordinaattori Anni Kettunen ja Taiteilijayhdistys Hiljaisuus ry:n toiminnanjohtaja Joonas Martikainen. Anni Kettunen jäi pois ryhmästä jäädessään pois Muonion työpaikastaan ja Ella-Noora Kauppisen tilalle tuli Tunturi-Lapin Leaderiltä Johanna Koivumaa.

Johanna Salo: Puks-Taavi

2.2.7 RISKIT

Hankkeen riskejä mietittäessä huomioitiin hankkeen lyhyt toiminta-aika suhteessa hankkeen työntekijöiden määrään. Palkkaamalla useampia asiantuntijoita yhden tai kahden työntekijän sijaan, varmistettiin, etteivät esim. mahdolliset sairaustapaukset kaada hankkeen etenemistä. Tämä oli hyvä ratkaisu.

2.3 YHTEISTYÖKUMPPANIT

Yhteistyötä tehtiin muiden kehittämishankkeiden kanssa. Konkreettisten tapahtumien kautta päästiin kontaktiin monenlaisten toimijoiden kanssa, tutustuttiin ja käytiin keskusteluita hankkeeseen liittyvistä teemoista. Hetassa yhdistyivät kesäkuun alussa kolmen eri hankkeen toimijat, kun Enontekiön kotiseutumuseolla tavattiin kylien kehittämishankkeen työntekijöitä.

Puurajan kulttuuriyhdistyksen kanssa yhteistyö on aloitettu. Yhteisenä intressinä on virkistää seutukunnan kulttuuritarjontaa. Jakona, että Puuraja keskittyy aikuisiin ja nuoriin aikuisiin ja musiikkiin. Resurssien yhdistäminen tapahtumien yhteydessä on mahdollista helposti ja sen suunnittelu on jo aloitettu.

Rohki Hyä Sirkus, joka toimii Kolarin ja Ylläksen alueilla, on Kattilan yhteistyökumppani hankkeen tuloksena. Tulemme tekemään yhteistyötä jatkossakin. Heidän kauttaan kohdennettu tiedotus Kolarin ja Äkäslompolon tapahtumiin oli äärettömän helppoa ja osallistujia oli paljon.

Hiljaisuus ry Kaukosessa antoi vuokraamansa Työväentalon hankkeen esityksen ja työpajan käyttöön. Koska he ovat remontoineet tilaa ja siellä ovat paikalliset tottuneet jo katsomaan esityksiä, sinne oli helppo viedä esitys ja työpaja, johon tuli hyvin osallistujia.

Vesaisten paikallisosasto **Kittilän Vesaiset** järjestää kittiläläisille perheille vapaa-ajan ohjelmaa esimerkiksi retkiä Levin kylpylään, Rovaniemelle Hoplopiin jne. Heillä on tiivis yhteisö ja tieto kulkee hyvin perheille heidän kauttaan. Vesaiset ovat myös hyvin perillä paikallisista kylien tapahtumista, joten heidän kanssaan on helppo suunnitella ohjelmaa ja keskustella lastenkulttuurin kehittämisestä alueella. Lapissa on Vesaisten paikallisosastoja Kittilän lisäksi ainoastaan Ylitorniolla ja Sallassa.

Immeljärven Vihurit toimii Sirkan kylällä ja järjestää lapsiperheille toimintaa. Heiltä kyseltiin millaista ohjelmaa haluaisivat ja yhdessä toteutettiin hankkeen toimintona joulukuussa Sirkan koululla pikkujoulutapahtuma, jossa oli jouluaiheiset työpajat ja Vihureitten pikkujoulutarjoilu. Erityisesti yhteistyö paikallisen toimijan kanssa auttoi saamaan tilan tapahtumalle ja tottakai tiedotus meni myös heidän kauttaan kiinnostuneille osallistujille.

MLL:n paikallisjärjestöt ovat aktiivisia toimijoita, joiden viestinnän kautta saimme hyvin osallistujia tapahtumiin Muoniossa ja Hetassa ja pääsimme tapahtumissa keskustelemaan perheiden kanssa heidän toiveistaan ja ajatuksistaan liittyen lasten- ja nuortenkulttuuriin alueella. MLL:n paikallisjärjestöt ovat monesti aktiivisia toimijoita Lapissa.

Kittilän seurakunnan työntekijät olivat aktiivisesti yhteydessä jo ennen hankkeen alkua. Heidän kanssaan ideoitii ja tehtiin hankkeessa Vauvan päivänä työpajatapahtuma Kittilään, johon tuli innokkaita vauvaperheitä. Jatkamme Vauvan päivän tiimoilta yhteistyötä ja Kittilään ollaan syksyn 2023 aikana kouluttamassa Vauvojen värikylyohjaajaa, koska tarvetta ja halua tarjota vauvaperheille sisältöjä on. Tämä toiminta siirtyy seurakunnalle, kun saadaan koulutettu ohjaaja heidän käyttöönsä.

2.3.1 KIERTÄVÄT ESITYKSET JA TYÖPAJAT

Lappilaiset *Teatteri Liikutus*, *Rasa Collective* ja lappilais-tamperelainen *Cirque Salmenaho* olivat yhteistyötahoja, joiden tuottamia esityksiä ja työpajoja kiersi hankkeen aikana Tunturi-Lapissa. Kiertäviä työpajoja Kittilän ja Muonion kylissä tekivät kittiläläiset Kattilan kulttuurikasvattajat Tiina Puljujärvi ja Elina Alatörmänen.

2.3.2 YHTEISTYÖ KUNTIEN JA KANSALAI SOPISTOJEN KANSSA

Kotiseutumuseoiden lisäksi kirjastojen ja muut kuntien kulttuuritoiminnan edustajat olivat aktiivisia sopimaan tapahtumia ja työpajoja syksylle 2022.

Mukana olleet Tunturi-Lapin kunnat ovat palautteen perusteella olleet erittäin tyytyväisiä saamaansa tarjontaan ja sitoutuneet jatkamaan tapahtumatuotannon kehittelyä. Kun tarjonnan mahdollisuudet kirkastuivat hankkeen aikana kunnille, kasvoi myös innokkuus keksiä rahoitusmekanismeja saman toiminnan turvaamiseen jatkossa. Tällä hetkellä sekä Harrastamisen Suomen malli että kuntiin rantautuvat kulttuurikasvatussuunnitelmat tarvitsevat ammattimaisesti toimivia ohjaajia. Kuntien ja kansalaisopistojen kanssa toteutettava yhteistyöhanke mahdollistaisi pysyvämpiä malleja palkata ammattilaisia alueelle. Laaja-alaisen yhteistyön lisääminen tulevaisuudessa on avain Lapin lasten- ja nuorten kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden lisäämiselle ja kuntien pitovoimalle.

Mari Oikarisen vauvojen värikylpy

2.3.3 PÄIVÄKOTIEN TAIDEKOHTAUTTAMISET

Kyliä ja kuntien päiväkodit toivovat kaikenlaisia taide- ja kulttuurisisältöjä toimintansa tueksi. Näiden toteuttamiseen tarvitaan alueelle ammattitaitoisia taide- ja kulttuurikasvattajia. Kulttuurikasvatussuunnitelmien laajennukset tulevat osaltaan vastaamaan tähän tarpeeseen.

2.3.4 KOULUT

Kouluilla on sekä tarvetta taidesisältöisille työpajoille, että esityksille, vaikkakin tilanne tuntuu peruskoulun puolella olevan parempi kuin varhaiskasvatuksen puolella. Heidän tarpeisiinsa ollaan osaltaan vastaamassa kulttuurikasvatussuunnitelmatyön puitteissa, johon Kattila on omasta puolestaan sitoutunut vahvasti, ja joka etenee Lapin alueella kuntien toiveiden mukaisesti. Esitysten saaminen eri Tunturi-Lapin kuntiin on riippuvainen kuntien varallisuudesta, ja pienemmät paikat välimatkojen takana jäävät valitettavan usein ilman näitä sisältöjä.

Johanna Salo: Nukketeatteriesitys "Linnunradalla" Kilpisjärven kirjastolla

2.3.5 KIRJASTOAUTOYHTEISTYÖ

Kirjastoautotoiminnan sisällön kehittämisen tarve on kova, ja Taidetta tuntureille-hanke poiki heti päättymisensä jälkeen yhteistyöprojektin. Kittilän kirjaston kanssa, joka toivoi kirjastoautoonsa kesälle 2023 hankkeessa tehtyjen sisältöjen kaltaisen uuden sisällön, jonka tekemiseen löytyi heiltä hankerahoitus. Tässä projektissa työllistyvät Leustojärvellä (Muonio) asuva teatteri-ilmaisun ohjaaja Anna-Leena Nordberg ja rovaniemeläinen nukketetatteritaiteilija Johanna Salo.

Myös muut kirjastot Tunturi-Lapin alueella ovat olleet hyvin kiinnostuneita tekemään yhteistyötä ja kehittämään uusia kokonaisuuksia kirjastoautojen mukaan vietäviksi. Tähän on suunnitteilla oma hanke, jonka aikana kirjastoautoihin kehitettäisiin uusia monitaiteisia sisältöjä, jotka kulkevat kirjastoauton mukana. Tämä parantaa osaltaan lastenkulttuurin saavutettavuutta alueella.

2.3.6 NUORTEN TAPAHTUMAT

Nuorten toiveisiin vastaaminen on haasteellista ja vaatii herkkyyttä ja oikeita ihmisiä tukemaan niitä, mm. koska nuorten omien toiveiden tietoon saaminen on vaikeaa. Tälle kohderyhmälle sisältöjen tarjoaminen on erityisen haasteellista, vaikka tarvetta varmasti on. Jatkossa pyrimme tukemaan sekä yksittäisiä toimijoita että kuntia, kun vastaan tulee konkreettinen toive, mihin tarttua. Tästä esimerkkinä hankkeen jälkeen Kattila haki kohdennetusti kulttuurikasvattaja Tiina Puljujärvelle rahoituksen kittiläläisten nuorten omista kiinnostuksenkohteista lähtevään taideprojektiin. Projektille myönnettiin rahoitus ja se toteutuu vuoden 2023 aikana. Tällaisia pieniä projekteja tehdään jatkossakin satunnaisesti riippuen rahoituksista.

2.4 TULOKSET JA VAIKUTUKSET

2.4.1 SAAVUTETTAVUUS

Hankkeen avulla saavutettiin suunnitellusti ihmisiä. Monenlainen yhteistyö lisäsi toimintojen saavutettavuutta.

TIEDOTUS

Hankkeelle luotiin visuaalinen ilme ja materiaaleja, jotta hankkeen yleisölle avoimet tapahtumat oli helppo erottaa eri tiedotuskanavista. Nettisivujen hanketta koskevien sisältöjen rakenteeseen ja käytettävyyden helpouteen kiinnitettiin paljon huomiota.

Lapin Kansassa oli keväällä juttu, joka saavutti lukijoita ja yhteydenotot helpottuivat. Tapahtumissa oli esillä hankkeen banderoli. Sosiaalisen median tilit olivat tärkeitä tiedotuskanavia, varsinkin tapahtumien yhteydessä, kun osallistujien haluttiin löytävän tapahtumat. Hankkeen kanavien lisäksi yhteistyökumppanit tiedottivat tapahtumista omien tiliensä kautta. Esim. MLL:n ja kyläyhdistysten toimijat saatiin hyvin tavoitettua tätä kautta.

2.4.2 OSALLISUUS

TYÖTÄ JA TALKOOTUNTEJA

Hankkeessa työllistettiin sekä Tunturi-Lapin alueen paikallisia taide- ja kulttuurikasvattajia että lappilaisia tai Lappi-myönteisiä mahdollisia paluumuuttajia. Hankkeeseen osallistuneet työntekijät kokivat työn merkitykselliseksi ja tärkeäksi. Palkkauksessa noudatettiin Taide- ja kulttuurialan ammattiliitto Takun kulttuurituottajien työehtosopimusta ja kaikilla työntekijöillä oli työaika, joka oli sovittavissa ja joustava. Keikkakorvauksissa huomioitiin soveltuvien osin Teatterialan työehtosopimusta. Hankkeella ei ollut yhtään 100% työntekijää. Hankkeen aikana konkretisoitui myös se tosiasia, että Tunturi-Lapin lasten- ja nuortenkulttuurin tukeminen on osaltaan myös ammattitaidekasvattajien työn helpottamista.

Talkootunteja kertyi hankkeen aikana vaadittuja 570,5 h enemmän. Tuntien kerääminen oli välillä haasteellista ja sitä varten oli hyvä olla ihminen. Talkootunneissa ei näy lasten ja nuorten osallistuminen hankkeeseen. Lapsia ja nuoria hankkeen työpajoissa kävi yli 600.

Talkootunteja kertyi hankkeen aikana vaadittuja 570,5 h enemmän. Tuntien kerääminen oli välillä haasteellista ja sitä varten oli hyvä olla ihminen. Talkootunneissa ei näy lasten ja nuorten osallistuminen hankkeeseen. Lapsia ja nuoria hankkeen työpajoissa kävi yli 600.

2.4.3 KUMPPANUUS

Onnistunutta yhteistyötä kehitettiin hankkeessa taide- ja kulttuuritoimijoiden välille.

3 HANKKEEN TULOKSET

Taidetta tuntureille hankkeen tuloksista osa oli jo ennalta arvattavissa - muun muassa se, miten pohjoisten kylien tyypillisen ikärakenteen kanssa kannattaa toimia, tai millaista kylien todellisuus nyt on. Monitaiteinen ja ylisukupolvinen taide- ja kulttuurikasvatus sopii alueelle. Selkein tulos oli kuitenkin oma noidankehänsä: jos halutaan toimintaa, tarvitaan osaavia ja ammattitaitoisia taide- ja kulttuurikasvattajia. Heitä taas ei alueelle saa, ellei heillä ole pysyviä töitä, joiden palkka kestää vertailun muun Suomen tasoon. Nykyisellä rahallisella panostuksella palkkataso ei riitä elämiseen.

Tähän yhtenä ratkaisuna on alusta, joka mahdollistaisi jo valmiiksi kiertävien toimijoiden helpomman tulemisen Tunturi-Lapin alueelle. Sirkustaide on kiinnostava taiteenala sen liikuvan toimintakulttuurin takia. Sirkuslaiset samoin kuin muusikot ovat tottuneet liikkuvaan elämäntapaan, ja täten nämä taiteenalat soveltuvat erityisen hyvin Lapin maakunta-alueen elävöittämiseen. Cirque Salmenahon kiertue oli hyvin suosittu, palaute oli ylistävää ja esiintyjät olivat onnellisia saadessaan esiintyä kylissä.

Paluumuuttajien ja Lapista kiinnostuneiden houkuttelu alueelle on tärkeää. Hankkeen aikana alueella toimivien taiteilijoiden ja taidekasvattajien vähäisyys on yllättänyt. Olisimme odottaneet, että "piilossa" olevia taiteilijoita ja taidekasvattajia, joilla on kiinnostusta ja osaamista työskentelyyn lasten ja nuorten kanssa, olisi ollut enemmän. Toki ammattiin valmistuneita ja sittemmin alan vaihtaneita taidekasvattajia on löytynyt, mutta heidän houkutteleminen takaisin tämän työn pariin ei ole helppoa. Työpaikkoja ei Lapissa ole ollut saatavilla ja alan arvostus on matala. Paluumuuttajia on hankala houkutella takaisin alueelle, koska työpaikkoja ei edelleenkään ole. Satunnaisia ja kausiluontoisiakaan töitä ei ole Lapissa tarjolla.

Kansalaisopistot ovat ainoita taidealan työntekijöitä palkkaavia. Niissäkin on tilanne, että vain muutama taide- ja kulttuuriohjaaja saa vakituisen työn. Tuntiohjaajat saavat pätkätöitä, jos heidän kursseilleen tulee tarpeeksi ilmoittautuneita. Kansalaisopistoissa on töissä paljon harrastajia ja monesti uuden ammattitaidekasvattajan on vaikea saada sieltäkään töitä, koska suosittu harrastajaohjaaja on jo vienyt paikan. Freelancereiden arki on täysin oman jaksamisen ja sinnikkyuden varassa. Ei siis ole mikään ihme, että toisaalta puhutaan siitä, miten Lappiin ei riitä ammattitekiä. Tässä kohtaa yhteistyö Revontuliopiston kanssa, joka toimii Tunturi-Lapissa Kittilässä ja Enontekiöllä, on hyvin perusteltua. Kokonaisten tai ainakin kannattavien työkokonaisuuksien luominen voidaan tehdä useamman työnantajan yhteistyöllä.

Hankkeen tuloksena syntyi suunnitelma jatkotoimenpiteistä, joilla lähdetään konkreettisemmin luomaan tasa-arvoisempaa lasten- ja nuortenkulttuurin saatavuutta Tunturi-Lapin alueelle.

Mette Ylikorvan sirkustyöpaja Hetan päiväkoti Riekossa

4 ESITYKSET JATKOTOIMENPITEIKSI

1 SAAVUTETTAVUUS

Perheiden viihtyminen kunnissa on ensiarvoisen tärkeää elinvoimalle. Perheille suunnattujen taide- ja kulttuuritapahtumien vieminen tulee toteuttaa yhteistyönä kuntien kulttuuritoimijoiden ja tekijöille alustana toimivan Kattilan yhteistyönä niin että varmistetaan saatavuus ja saavutettavuus.

2 OSALLISUUS

Paikallisten tekijöiden mahdollisuus tehdä koulutustaan vastaavaa työtä lisää osallisuutta ja vahvistaa kunnan kykyä vastata lapsiperheiden toiveisiin harrastusten ja tapahtumien osalta.

3 KUMPPANUUS

Tunturi-Lapin kulttuuritoimijoiden yhteistyö keskenään myös kuntien rajat ylittäen luo rikasta kulttuurielämää ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.

KUNTAKOHTAISET SUUNNITELMAT JATKOTOIMENPITEISTÄ

KITTELÄ

Kittilässä olisi luontevaa tiivistää entisestään yhteistyötä kunnan kulttuuritoimen, kirjaston ja Revontuliopiston kanssa, jotta alueelle saataisiin kiinnitettyä taide- ja kulttuurikasvattajia sellaisilla työsopimuksilla, että he voisivat sitoutua paikkaan ja työhönsä. Yhteistyö kunnan kulttuuritoimijoiden kanssa jatkuu tiiviinä. Toimintaan haetaan hankemuotoista rahoitusta syksyn 2023 aikana.

KOLARI

Kolarissa yhteistyö kirjastoautoihin liittyen on tullut vahvasti esille koko hankkeen ajan kuin myös Muoniossa.

Yhteistyötä Rohki Hyä sirkuksen kanssa jatketaan ja heidän kanssaan olisi hyvä lähteä hakemaan mallia, joka kehittäisi nykyistä mallia taidekasvattajia paremmin työllistäväksi ja sitouttavammaksi. Haetaan kehittämisrahaa, pysyvän työllistävän mallin luomiseen. Kansalaisopisto palkkaa resurssiensa ja toimintansa mukaisesti tuntiohjaajia sesonkiluontoisesti Kolarin sirkustoiminnan tarpeisiin, joten pohja toiminnan kehittämiseen olisi. Nyt ongelma on, että töitä on vuoden aikana vain puoleksi vuodeksi ja ainoastaan tuntiohjaajille.

Puurajan yhdistyksen kanssa pidetään tapaamisia, joissa lähdetään kehittämään nuorille suunnattujen tapahtumien kehittämistä ja ylipäätään resurssien yhdistämistä niissä kohdissa, joissa se on järkevää.

ENONTEKIÖ

Hetassa on aktiivinen MLL:n paikallisryhmä, jonka perheet toivovat monenlaista taide- ja kulttuurikasvatusta alueelle.

Kattilan ja Revontuliopiston yhteisrekrynä saatiin sirkusohjaaja Hettaan. Lea Finni käy Hetassa opettamassa 5 päivänä syyskaudella 2023 ja 5 päivänä keväällä 2024. Kattila palkkaa Finniä töihin syksyn ja kevään aikana täydentämään hänen työpestiään Lappissa, resurssiensa mukaan. Lisäksi Kattilan toimesta pyritään helpottamaan kaikin tavoin uuden ja nuoren ammatillisirkusohjaajan kotoutumista Lappiin. Finni on myös esiintyvä artisti, joten toivomme, että, saisimme palkattua hänet esiintymään ja tuottamaan sisältöjä Tunturi-Lapin kuntien tarpeisiin ja olemaan osana alueen kehittämistä. Tämän tyyppiin kehittämiseen tarvitaan hankemuotoista kehittämisrahaa, jota haetaan syksyn 2023 aikana.

Työpaja Kilpisjärvellä kahden Leader-hankkeen yhteistyönä

MUONIO

Muonion lasten- ja nuortenkulttuurin saatavuutta lähdetään tukemaan yhteistyössä kunnan kirjaston kanssa. Tapahtumatoiminnan kehittäminen perheille on yhteisenä intressinä Kattilalle sekä Muonion kulttuuritoimelle. Tämä vaatii kuitenkin lisäresursseja, jotta löydetään malleja, joilla toiminnan jatkaminen mahdollistetaan. Muonion kulttuurisisältöjen kehittämiseen haetaan hankemuotoista rahoitusta.

5 TULEVAISUUDEN VISIOITA

Uusi hanke mahdollistaisi yhteistyösuunnitelmien toteuttamisen ja alueen pitovoiman parantamisen. Tulevaan Tunturi-Lapin Leader hankkeeseen tarvitaan vahva yhteistyö kunnilta, jotta voidaan tehdä pysyvä malli, millä turvataan paikallisesti taide- ja kulttuurikasvatusta alueen lapsille ja nuorille. Hankkeella lähdetään luomaan mallia, missä lapsiperheille on tarjolla tarpeeksi taide- ja kulttuurisisältöjä riippumatta väkimäärästä ja välimatkoista. Tällä tavoin saadaan lapsiperheet pysymään kunnissa. Taiteilijat, taide- ja kulttuurikasvattajat ovat välttämättömyys, jotta pysyvää taidekasvatussisältöä saadaan kuntiin. Heille ei ole olemassa vielä pysyviä työpaikkoja, joita voitaisiin yhteistyössä luoda. Tuleviin kulttuurikasvatussuunnitelmiin tarvitaan ammattitaitoisia ohjaajia. Kattila on vahvasti sitoutunut kulttuurikasvatussuunnitelmien toteuttamiseen. Tässä työssä olemme huomanneet ohjaajien puutteen. Kansalaisopistot kamppailevat saman ongelman kanssa, joten yhteistyön tekeminen on luontevaa. Taiteen harrastamiseen tarvitaan laajaa yhteistyötä, jotta voidaan tarjota etenevää ja laadukasta taidekasvatusta tulevaisuudessa.

HANKKEEN AIKANA TOTEUTETTUJA TYÖPAJOJA JA ESITYKSIÄ

Työpajoja on tehty päiväkodeissa lapsiryhmille ja tapahtumissa koko perheelle. Esityksiin ja työpajoihin on yhdistetty keskustelua tapahtuman luonteeseen sopivasti joko toiminnan sisälle tai mehu- ja kahvitaukojen yhteyteen.

Kuvanveistotyöpajassa tutustutaan kuvanveiston perusmateriaaleihin saveen ja kipsiin, ja tehdään yksinkertainen kipsireliefi. Samalla hahmotetaan kolmiulotteisuutta, erilaisia muotoja ja pintoja sekä positiivisen ja negatiivisen muodon käsitettä muottityöskentelyssä. Miten niistä koloista tulikin kumpareita?!

Työskentely tapahtuu omin käsin tunnustelemalla, kokeilemalla ja tekemällä. Työpajaa ohjaa kuvataiteilija Mari Oikarinen.

Sirkustyöpaja perheille. Työpajassa lämmitellään ensin yhdessä ja tutustutaan pariakrobatian perusteisiin, ja harjoitellaan perheiden kokoonpanoille sopivia pyramideja. Lopuksi rentoudutaan yhdessä ja keskustellaan. Työpaja on suunnattu koko perheelle ja siihen voivat osallistua kaiken ikäiset perheenjäsenet.

Tanssityöpaja päiväkotikäisille. Tanssija Marjo Selinin ohjaamassa liiketyöpajassa tehdään lasten arkiympäristöstä innoittuneita liikkeitä. Mielikuvituksen ja vapaan liikkeen mukana siirrytään paikasta toiseen, leikitään rakennuksia ja luontoa. Kävellään karhuna, pompitaan pupuna, jähmetytään patsaiksi tai suletaan lumiukkoina aivan lötköiksi.

Mitä ötö! on musiikillinen ja osallistava teos lapsiperheille. Ötökkätutkijan ja ötökkäintoilijan matkassa sukellaan ötököiden elämään laulujen ja lorujen siivittämänä. Teos toteutetaan kahden muusikon voimin, kokoonpano vaihtelee.

Teatteri Liikutus: **Linnunradalla**. Pienen, säikyn linnunpoikasen päähän tipahtaa meteoriitti. Tästä starttaa seikkailu galaksien, planeettojen ja tähtipölyn seassa. Linnunpoikasen koko maailma mullistuu ja se alkaa nähdä asiat aivan uudessa mittakaavassa. Nukketeatterin kautta kerrottu tarina toimii innoittajana tähtitieteen pariin sekä tarjoaa hauskan seikkailun lisäksi faktoja ja oivalluksia. Esityksen jälkeen esiintyjää kertoo esityksestä ja keskustelelee yleisön kanssa. Esityksen toteuttaa nukketeatteritaiteilija Johanna Salo.

Teatteri Liikutus: **Puks-Taavi** on pieni esitys kirjastojen ja päiväkotien satunurkkauksiin. Vanhojen kirjojen sekä paperi- ja nukketeatterin keinoin liikutaan yhdessä kuuluisan salapoliisin kanssa satujen maailmoissa, kasvikirjojen katveessa ja kurkistetaan noidan taloonkin! Esityksen konseptista ja toteutuksesta vastaa Johanna Salo.

Pikku-Toukan tarina on nukke- ja liiketeatteri-esitys päiväkotikäisille. Esitys pohjautuu Eric Carlen tarinaan pikku toukasta josta kehkeytyy perhonen. Tarina käydään läpi nukketeatterin ja leikin keinoin Tiina Puljujärven ohjaamana.

KATTILA LYHYESTI

Kiertävä lastenkulttuurikeskus Kattila ry on perustettu lokakuussa 2016. Sen tehtävänä on edistää laadukkaan lastenkulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta Lapin maakunta-alueella. Kattilan tavoitteena on mahdollistaa lasten ja nuorten omakohtainen taiteen monipuolinen kokeminen ja tekeminen. Yhdistys toteuttaa tarkoitustaan järjestämällä tapahtumia ja hankkeita. Yhdistyksen toiminnassa on tärkeää kulttuuri- ja taidekasvattajien, taiteilijoiden ja kuntatoimijoiden kohtaamisten mahdollistaminen. Tämä puolestaan edistää laadukkaan lastenkulttuurin leviämistä Lapissa, sekä lisää ammattitaidekasvattajien työllistymistä alueella.

Kattila on rekisteröity Kittilään ja sen jäseniä ovat pääasiassa kittiläläiset ja lappilaiset taiteilijat ja taidekasvattajat. Kattilan hankkeiden kautta on työskennellyt noin 20 eri taidekasvatuksen ammattilaista. Kattilan osaamisaluetta ovat eri taiteenalojen (mm. sirkus, kuvataide, musiikki, nukketatteri, tanssi, teatteri) taidekasvatus sekä tapahtumien järjestäminen nimenomaan pitkien välimatkojen Lapissa.

Tähän mennessä Kattilan suurimpia ja eniten työllistäviä hankkeita ovat olleet mm. vuonna 2020 Opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa yhdessä toteutettu Itä-Lapin hanke, jossa vietiin taidekasvatusta kaikkien Itä-Lapin kuntien kouluihin ja päiväkoteihin sekä niin ikään 2021-2022 OKM:n rahoituksella toteutettu Kulttuurikasvatussuunnitelmien edistämishanke. Hankkeen rahoitus tuli alun perin Kulttuuriosuuskunta Uululle, josta Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan (sekä osaksi Keski-Suomen ja Kainuun) valmistuneet kulttuurikasvatussuunnitelmat koordinointi- ja toteutusvastuineen siirtyivät Kattilalle.

